Bijlage 1 - Economisch perspectief op internationale arbeid en dienstverlening

Rol van internationale arbeid in de regionale economie
Vanuit economisch perspectief wordt duidelijk dat internationale medewerkers een essentiële rol spelen binnen de Brabantse arbeidsmarkt. In alle gesprekken komt naar voren dat internationals in de eerste plaats worden ingezet als antwoord op structurele tekorten aan arbeid en kennis. Dit betreft zowel praktisch geschoolde arbeid in sectoren zoals logistiek, techniek, bouw en agri/food, als kenniswerkers in sectoren zoals hightech, IT en innovatie.

De economische waarde van internationale arbeid ligt daarmee vooral in het waarborgen van continuïteit van bedrijfsvoering en het op peil houden van de regionale economie. Bedrijven ervaren dat de benodigde capaciteit en expertise in Nederland niet voldoende beschikbaar is, waardoor internationale instroom steeds minder een keuze is en steeds meer een structurele realiteit wordt. Vanuit werkgeversperspectief wordt daarbij benadrukt dat internationale arbeid in veel sectoren niet langer een keuze is, maar een randvoorwaarde voor het functioneren van bedrijven. De beschikbaarheid van voldoende personeel is daarmee direct bepalend voor de continuïteit en concurrentiekracht van de regionale economie.

Tegelijkertijd wordt zichtbaar dat de inzet van internationale medewerkers niet overal op dezelfde manier wordt georganiseerd. Grotere bedrijven beschikken vaak over eigen HR-structuren, netwerken en internationale ervaring, waarmee zij de inzet van internationals relatief goed kunnen organiseren. Voor het midden- en kleinbedrijf geldt dit in veel mindere mate. Zij zijn vaker afhankelijk van externe partijen, zoals uitzendbureaus, en hebben minder mogelijkheid om deze inzet strategisch vorm te geven.

Praktijk: Inzet is noodzaakgedreven en beperkt strategisch
Hoewel internationals een steeds belangrijkere rol spelen, wordt in de gesprekken duidelijk dat de inzet ervan in de praktijk vaak niet strategisch is uitgewerkt, maar vooral wordt ingegeven door acute personeelstekorten. Bedrijven handelen veelal pragmatisch: wanneer functies niet ingevuld kunnen worden, wordt gezocht naar internationale arbeid als oplossing.

Bedrijven die eenmaal ervaring hebben met internationale medewerkers bouwen deze inzet vaak verder uit. Tegelijkertijd bestaat met name bij kleinere of traditionelere bedrijven nog terughoudendheid, die vooral voortkomt uit onbekendheid met de organisatie-impact van internationale arbeid, bijvoorbeeld op het gebied van taal, cultuur en begeleiding.
Hierdoor ontstaat een situatie waarin internationale arbeid zowel noodzakelijk als groeiend is, maar waarin de wijze van inzet nog vaak reactief en situationeel blijft.

Versnippering en informatievoorziening
In alle gesprekken wordt bevestigd dat er sprake is van een versnipperd landschap van dienstverlening rondom internationale arbeid. Voor zowel werkgevers als internationale werknemers bestaat beperkt overzicht over waar ondersteuning te vinden is.

Tegelijkertijd wordt duidelijk dat ondernemers dit probleem anders ervaren dan de overheid. Waar vanuit beleid wordt gesproken over versnippering van systemen en loketten, kijken ondernemers primair naar hun eigen vraag: hoe kan ik zo snel mogelijk de juiste oplossing vinden? Vanuit dat perspectief is het probleem niet zozeer dat er teveel loketten zijn, maar dat het onduidelijk is waar je moet beginnen. Ondernemers benaderen dit vraagstuk nadrukkelijk vanuit hun eigen praktijk: niet de inrichting van het systeem staat centraal, maar de vraag waar zij terechtkunnen met een concreet probleem. Dit verschil in perspectief verklaart waarom versnippering door ondernemers vooral wordt ervaren als onduidelijkheid over het startpunt.

In de praktijk worden ondernemers geconfronteerd met een breed scala aan partijen en voorzieningen, waaronder EURES, WIN-punten, GIP, IND, expatcentra, uitzendbureaus en

onderwijsinstellingen. Dit maakt het geheel moeilijk navigeerbaar, zeker voor bedrijven zonder eigen HR-capaciteit.

Behoefte aan centrale toegang en netwerkorganisatie
Vanuit werkgeversperspectief komt duidelijk naar voren dat er behoefte bestaat aan een centrale toegang tot dienstverlening. Ondernemers willen niet zelf het systeem analyseren, maar verwachten een praktisch en laagdrempelig ingangspunt waar zij met hun vraag terechtkunnen en direct worden geholpen of doorverwezen.

Deze centrale toegang wordt door de gesprekspartners niet gezien als een plek waar alle expertise samenkomt, maar als een triagefunctie, vergelijkbaar met een 'huisartsmodel'. De vraag wordt daar opgepakt, waarna doorverwijzing plaatsvindt naar specialistische partijen.

Deze benadering impliceert een verschuiving van een versnipperd systeem van afzonderlijke loketten naar een model waarin:

- Toegang centraal is georganiseerd
- Specialistische kennis behouden blijft
- Samenwerking tussen partijen beter wordt ingericht

Het Werkcentrum wordt in meerdere gesprekken genoemd als logische kandidaat om deze centrale rol te vervullen, mede vanwege de bestaande regionale infrastructuur.

Gebrek aan overzicht en onduidelijkheid over verantwoordelijkheden
Een belangrijk knelpunt dat in meerdere gesprekken naar voren komt, is het gebrek aan duidelijke en toegankelijke informatie voor werkgevers. Door de complexiteit van wet- en regelgeving weten werkgevers niet altijd:

- Welke verplichtingen zij hebben
- Waar hun verantwoordelijkheid begint en eindigt

Dit leidt ertoe dat fouten worden gemaakt, zonder dat dit per definitie voortkomt uit onwil. Er ontstaat daarmee een situatie waarin werkgevers formeel verantwoordelijk zijn, maar feitelijk onvoldoende worden ondersteund om deze verantwoordelijkheid goed invulling te geven. Daarbij wordt benadrukt dat van werkgevers moeilijk verwacht kan worden dat zij deze verantwoordelijkheid volledig dragen wanneer de informatievoorziening onvoldoende toegankelijk en overzichtelijk is ingericht.

Tegelijkertijd wordt zichtbaar dat de organisatie van internationale arbeid vaak deels wordt uitbesteed aan marktpartijen, zoals uitzendbureaus. Hierdoor ontstaat een spanningsveld tussen commerciële belangen en maatschappelijke gevolgen, waarbij problemen rondom bijvoorbeeld huisvesting of uitval van werknemers uiteindelijk bij de regio of samenleving terechtkomen.

Breder perspectief: arbeid, wonen en samenleving
In alle gesprekken wordt benadrukt dat het vraagstuk van internationale arbeid niet los kan worden gezien van bredere maatschappelijke thema's. Met name:

- Huisvesting
- Integratie
- Zorg
- Leefbaarheid

spelen een belangrijke rol in het succesvol inzetten en behouden van internationale medewerkers. Wanneer internationale werknemers uitvallen of niet passend blijken, verdwijnen zij soms uit beeld, terwijl de maatschappelijke gevolgen, bijvoorbeeld dakloosheid of zorgvragen, wel in de regio achterblijven. Dit onderstreept dat internationale arbeid niet alleen een arbeidsmarktvraagstuk is, maar ook een regionale en maatschappelijke opgave. Vanuit dit perspectief wordt ook benadrukt dat

de gevolgen van internationale arbeid zich niet beperken tot de werkvloer, maar zich verplaatsen naar het regionale systeem wanneer zaken niet goed zijn ingericht.

Economische keuzes en regionale ontwikkeling
Een belangrijke verdieping vanuit economisch perspectief is de vraag naar de gewenste ontwikkeling van de regionale economie. De inzet van internationale arbeid hangt direct samen met keuzes over:

- Welke sectoren worden gefaciliteerd
- Welk type werkgelegenheid wordt gestimuleerd
- Hoe dit zich verhoudt tot ruimte, wonen en leefbaarheid

Tegelijkertijd wordt erkend dat deze keuzes niet volledig maakbaar zijn. Economische realiteiten spelen een grote rol, zoals de positie van Nederland in internationale handelsstromen en de aanwezigheid van logistieke infrastructuur. Sectoren zoals logistiek blijven daardoor een structureel onderdeel van de economie, en daarmee ook afhankelijk van internationale arbeid. Daarbij wordt benadrukt dat deze keuzes niet los kunnen worden gezien van de positie van Nederland in internationale handelsstromen en de rol van sectoren zoals logistiek binnen de economie.

In dat kader wordt benadrukt dat het gesprek over internationale arbeid ook vooruit moet kijken. Met name in sectoren zoals logistiek is het relevant om na te denken over:

- De mate van automatisering
- Toekomstige arbeidsvraag
- En de rol van internationale arbeid daarin

Deze ontwikkelingen vragen om een meer samenhangende benadering van economie, technologie en arbeidsmarktbeleid.

Samenvattend economisch perspectief
De interviews laten in samenhang een helder beeld zien:

- Internationale arbeid is voor bedrijven in toenemende mate onmisbaar
- De inzet ervan wordt nog vaak pragmatisch en noodgedreven georganiseerd
- De grootste uitdaging ligt niet in het ontbreken van voorzieningen, maar in de toegang en samenhang van die voorzieningen
- Werkgevers hebben behoefte aan één herkenbare ingang met goede doorverwijzing
- Het vraagstuk van internationale arbeid raakt direct aan bredere maatschappelijke en economische keuzes

Daarmee wordt internationale arbeid niet alleen een vraagstuk van dienstverlening, maar ook van hoe regio’s hun economie en leefomgeving willen organiseren en ontwikkelen.